

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för kulturvetenskaper

Det handlar inte bara om att stå på scen

– En studie om vuxnas mål och drivkrafter i musikundervisning

Pernilla Halén

Kandidatuppsats i Musikvetenskap
15 hp, Höstterminen 2011
Handledare: Åsa Bergman

Göteborgs universitet
Institutionen för kulturvetenskaper
Box 200
SE-405 30 Göteborg

Denna uppsats är allmän och offentlig handling.
Författaren har upphovsrätten och uppsatsen får inte
Begagnas annat än för enskilt bruk utan författarens tillstånd

Abstrakt

Det handlar inte bara om att stå på scen

– En studie om vuxnas mål och drivkrafter i musikundervisning

Syftet med det här arbetet är att söka svar på frågan vad vuxna som går och tar sånglektioner i grupp i en privat sångskola har för mål och drivkrafter i sitt musicerande. Undersökningen bygger på tre intervjuer och en mailenkät.

Resultatet visar att de mål personerna i undersökningen har med sina musikstudier inte i första hand handlar om att man vill bli musiker och stå på scen. Det handlar mer om en önskan att få in mer musik i sin vardag, men man vill också utvecklas i sitt musicerande och man vill se hur bra man kan bli. Undersökningen visar också att det ofta handlar om att man vill få ett större musikaliskt självförtroende, få en stund för sig själv, få göra något som man känner att man mår bra av, ha roligt och träffa andra med samma intresse. Genom att ta lektioner kan man också skapa sig en musikalisk identitet. Undersökningen visar också att ett privat alternativ kan vara ett komplement till studieförbundens och kyrkornas verksamheter med studiecirklar och körer.

Förord

I december månad, mitt i julstressen, gav jag mig ut för att genomföra min undersökning. Jag vill tacka alla er som genom intervju eller enkät tog er tid att svara på mina frågor och på så sätt ville hjälpa mig med min undersökning.

Jag vill också tacka min handledare Åsa Bergman som stöttat och hjälpt mig genom uppsatsarbetet.

Spånga Kvarn, mars 2012

Innehåll

Bakgrund	6
Syfte och frågeställning	8
Musikundervisning i Sverige – en historisk bakgrund	9
Tidigare forskning	11
Musikundervisning för vuxna	11
Synen på lärande inom musikundervisning	12
Begreppet musikalitet och musikundervisning	14
Drivkrafter för musicerande	15
Teori	17
Material och metod	18
Undersökningen	21
Intervjupersonernas musikaliska bakgrund	21
Vägen till sångundervisning	22
Elevernas mål och drivkrafter	24
<i>Att få stärka sitt självförtroende</i>	24
<i>Att få en stund för sig själv, må bra och ha roligt</i>	25
<i>Att få mötas i musiken</i>	26
<i>Att få utveckla sin musikaliska förmåga</i>	28
<i>Att få en musikalisk identitet</i>	30
Ett komplement till studieförbund och kyrka	31
Diskussion	33
Slutord.....	34
Referenser	37
Muntliga källor	37
Otryckta källor	37
Litteratur	37
Bilaga: Intervjufrågor till Hanna	39
Bilaga: Intervjufrågor till elever i verksamheten	40
Bilaga: Frågor mailenkät	41

Bakgrund

I mitt jobb som musiklärare på en högstadieskola har jag, förutom den vanliga klassundervisningen, under de senare åren haft möjligheten och nöjet att jobba med grupper av elever som inom skolans eget val valt att jobba med sång och musik som extra fördjupning. De här grupperna har bestått av en brokig skara. Alltifrån elever med ett tydligt fokus och ett tydligt mål; att komma in på estetiska programmet på gymnasiet, till elever som valt ämnet bara för att det är roligt att sjunga. Eleverna har valt ämnet för tre år, men har haft möjlighet att byta ämne om de velat och under förutsättning att det funnits plats i något av de andra fördjupningsämnena som skolan erbjuder. Under åren har jag dock sett att antalet elever som valt att byta till ämnet har varit större än de som valt att välja från. Det har varit ett roligt och givande jobb att följa de här grupperna under sina tre högstadieår, och det som varit allra roligast har förstås varit att följa deras musikaliska utveckling; från blyga försiktiga årskurs sju elever till scenvana och säkra, och i många fall, musikaliskt drivna och medvetna nior.

Flera av eleverna jag mött har efter grundskolan valt att fortsätta sin musikaliska utveckling inom estetiska programmet. Andra har sin hemvist i lokala kyrkor, främst frikyrkor, som av tradition har en god förmåga att fånga upp och ta till vara musikaliskt intresserade ungdomar, och har där möjlighet att på olika sätt fortsätta sin musikaliska bana. Några av eleverna har på egen hand tagit sig vidare, ibland med hjälp av kommunala musikskolan, och spelar nu i lokala band med kompisar som också är intresserade. Flera har haft musik som estetiskt val på gymnasiet. Men vilka musikaliska möjligheter finns för den som inte vill synas på en scen, inte har kompisar som också är musikintresserade nog för att starta ett band, inte tillhör någon kyrka eller väljer att fortsätta på estetiska programmet? Vad har de här, i flera fall riktigt duktiga, eleverna för möjligheter att utvecklas och komma vidare i sitt musicerande? Och vad händer med när man gått ut gymnasiet, när man inte längre får vara kvar i kommunala musikskolan för att man blivit "för gammal"? Någon kommer kanske att söka sig vidare till folkhögskola eller musikhögskola och få musiken som yrke. Men vad händer med de andra?

Jag har också funderat mycket kring det faktum att det pratas mycket lite i mina musikkretsar om att vidareutveckla sina musikkunskaper när man kommer upp över studie- och ungdomsåren, vilket jag jämfört med hur det är inom hästvärlden, som jag

också har och har haft ett ben i de senaste 20 åren. Som liten red jag så fort chansen gavs hos kompisar som hade lyckan att ha egen häst, något jag inte hade, och jag gick heller aldrig på ridskola. Under högstadiet och gymnasiet tog musiken över alltmer, men när jag gick på lärarhögskolan kände jag att jag ville ta upp ridningen igen, och då ville jag ”lära mig på riktigt” – alltså ta ridlektioner. Det var inte särskilt svårt att hitta ridskolor som tog emot vuxna elever. Alla ridklubbar och privata ridskolor inom rimligt reseavstånd, de var vid den här tiden ett tiotal, erbjöd seniorgrupper på olika nivåer från nybörjare till mer avancerade. Efter något år med traditionell ridskoleundervisning gick jag vidare och började rida enskilda ridlektioner för ”tränare”, först på lånad häst, men ganska snart på egen häst.

Vid sidan om ridlärarexamen finns inom den traditionella ridsporten även möjlighet att utbilda sig till diplomerad tränare. Dessa tränare har olika grad av pedagogiskutbildning och erfarenhet. Inom traditionell ridsport klassificeras man som tränare utifrån dels sina egna tävlingsmeriter, men också utifrån de tävlingsmeriter ens elever har. Och tränarna är många! Jag skulle utan vidare kunna räkna upp ett drygt tiotal inom rimligt reseavstånd, och med goda hästvänners hjälp säkert fylla på listan med nästan lika många till, och om det inte räcker så kan jag idag gå in och söka på nätet och hitta listor med tränare och länkar till tränarnas personliga hemsidor där de presenterar sig själva och sina specialiteter. De flesta är inriktade på ryttare som vill tävla, men fler och fler tränare riktar sig också till ryttare som bara rider för sitt eget nöjes skull och som tycker att det är roligt att utveckla sin ridning – på egen eller lånad häst. Dessa tränare är alltså oftast aktiva tävlingsryttare. Om man skulle jämföra med musikvärlden så skulle de väl närmast kunna räknas vid musiker som vid sidan av sitt eget musicerande också har elever. Det växer också fram fler och fler alternativ till den traditionella ridsporten, (d v s hoppning, fälttävlan och dressyr) där man kan uppnå olika grader av tränarkompetens. Man kan rida western, islandshästar eller träna enligt den ”akademiska” ridkonsten med rötter i barockens ryttarutbildning för att bara nämna några. Med musiktermer, det är inte bara klassisk musik man undervisar i, utan det börjar dyka upp lärare – utan en formell högskoleutbildning - som specialiserar sig på jazz, pop, rock, heavy metal, eller någon annan musikstil.

Hästsporten har med andra ord under de senaste 20 åren fått ett enormt utbud av utbildningsmöjligheter. Det har blivit mer eller mindre självklart att du som aktiv

ryttare åker på träningar, clinics och kurser oavsett vilken nivå du är på med din ridning och vilket mål du har. Ryttare på alla nivåer, från nybörjare till landslagsnivå, ser det som en självklarhet att ha ett andra par ögon som ser, ett bollplank eller vad man nu vill, som hjälper en att komma vidare i sin ridning. Och antalet tränare med olika alternativa inriktningar blir fler och fler och det verkar finnas utrymme för dem alla. Och dessutom är man beredd att åka långt och betala dyrt för sina lektioner. Jag har varit på träningar där ryttaren betalt 1500 kr för en timmas ridning och där de dessutom har rest 10-15 mil eller mer, enkel resa, för att komma till träningen. Och ryttarna har varit vanliga amatörer som inte tävlar utan rider för nöjes skull utan några som helst ambitioner att bli något annat än bättre ryttare. Det intressanta med den här utvecklingen är också att de allra flesta av de här olika träningsmöjligheterna som växt fram inom hästvärlden i första hand tycks rikta sig till vuxna. Den vanligaste vägen för barn som vill lära sig rida är fortfarande en ridskola. Det är egentligen först när du blir lite duktigare, vill börja tävla och, kanske framför allt, när du skaffar egen häst, som man börjar se sig om efter andra möjligheter till träning och enskild träning. På ridskolan handlar det ju till största delen om undervisning i grupp. Men den intressanta frågan är om motsvarande utveckling, med ett ökande utbud av olika möjligheter till undervisning på olika nivåer och för olika åldrar, finns inom musikvärlden?

Syfte och frågeställning

Om någon frågar mig efter en lärare som kan hjälpa en vuxen med lektioner i musik, skulle jag nog inte ens kunna räkna upp en handfull privata alternativ till musikundervisning inom det område där vi bor. Detta trots att jag tycker att jag bor i ett område med många duktiga musiker och ett i övrigt ganska rikt musikliv med landsbygds mått mätt. Med tanke på alla de hundratals, tusentals människor som spelar och sjunger i det här landet borde det finnas ett enormt intresse för att utvecklas och komma vidare i sitt musicerande med hjälp av en duktig lärare – högskoleutbildad eller ej - oavsett på vilken nivå man befinner sig även när man blivit lite äldre. Mitt syfte med detta arbete är att undersöka vilka möjligheter som finns att som ung, eller äldre, vuxen i en mindre stad få utveckla sitt musikaliska kunnande, oavsett på vilken nivå man är. Men framför för allt vill jag undersöka vad det är man söker som när man vill utveckla sitt musicerande. *Vilka mål och drivkrafter har man som vuxen amatör i en privat musikskola?* Det vill jag undersöka.

Musikundervisning i Sverige – en historisk bakgrund

Musik som skolämne har en lång tradition som går tillbaka ända till klosterscholorna under medeltiden. I Sverige fick vi på 1700-talet även en högre musikutbildning i Sverige – den Musikaliska akademien, grundad år 1771¹. Syftet med denna akademi var att erbjuda utbildning på hemmaplan, alltså i Sverige, för musiker och sångare för orkestrar och operan. Tidigare hade man fått resa till andra europeiska länder för att skaffa sig en högre utbildning i musik. Nu ville man höja den musikaliska nivån hos bland annat hovkapellet och startade därför en högre musikutbildning även i Stockholm. Akademien kom senare att rikta sig mer mot kyrka och skola, man utbildade musklärare, kyrkomusiker och kantorer. Idag finns musikhögskolor, med syfte att utbilda musiker, artister, musklärare och kyrkomusiker på ett flertal platser runt om i Sverige.

Alla som gått eller går i svensk grundskola, får lektioner i musik. Hur undervisningen ska se ut styrs av kursplaner och läroplan. Kursplanerna anger mål och innehåll för de olika ämnen som eleverna ska undervisas i. I kommentarmaterialet till grundskolans nya kursplan, Lgr 11, som börjat gälla hösten 2011, kan man läsa att kursplanen i musik bygger på en tanke om att det är en medborgerlig rättighet att utveckla den musikaliska förmåga som gör det möjligt att delta i olika musikaliska sammanhang². I kursplanen kan vi också läsa att musik är en viktig del i människors sociala gemenskap och kan påverka individens identitetsutveckling. Vidare säger man att musiken förenar skilda kulturer och epoker med andra konstformer i nya uttryck och att kunskaper i och om musik ökar möjligheterna att delta i samhällets kulturliv³. Vidare säger man att undervisningen i musik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper som gör det möjligt att delta i musikaliska sammanhang, både genom att själva musicera och genom att lyssna till musik. Musiken ska också ge förutsättningar att tillägna sig musik som uttrycksform och kommunikationsmedel. I den tidigare kursplanen, Lpo 94, finns liknande formuleringar. Där säger man bland annat att musik är den del av kulturarvet. Musikämnet i skolan främjar en musikalisk allmänbildning och lägger en grund för delaktighet i skolans och samhällets kulturliv⁴. Musik är alltså något viktigt, både för den egna identiteten och för att delta i en social gemenskap. En grund för deltagande i

---

¹ Musikaliska akademins hemsida: www.musakad.se

² Skolverket, *Kommentarmaterial till kursplanen i musik*, (2011:7)

³ Skolverket, *Läroplan för grundskolan*, (2011:100)

⁴ Skolverket, *Kursplaner och betygskriterier 2000*, (200:42-45)

samhällets kulturliv. Man kan ana att man menar att det, om man så önskar, finns möjlighet att bygga vidare på denna grund när man gått ut grundskolan, både som aktiv musiker och lyssnare.

När det handlar om musikundervisning för barn och unga har kommunala musikskolan vid sidan om grundskolan en stor roll. Musikskolorna växte fram under mitten av 1900-talet och hade sin storhetstid under 60- och 70-talet, men är förstås viktigt även idag. Kommunala musikskolors tanke var, och är, att erbjuda musikundervisning till alla barn och ungdomar. Med neddragningar inom den kommunala sektorn har musikskolor i olika kommuner under senare år blivit ifrågasatta och nedläggningshotade. Men än så länge tillhandahåller de flesta svenska kommuner denna frivilliga skolform.

Redan på 1800-talet fanns det på sina håll bildningscirkel, efter tysk modell, på flera håll bland ständernas hantverkare. I början av 1900-talet skapade Godtemplarföreningen den första studiecirkeln, och snart följde andra organisationer efter⁵. Vårt äldsta studieförbund är ABF. Idag finns, enligt folkbildningsförbundets hemsida, tio olika studieförbund i Sverige. Studieförbunden har ända sedan starten, tillsammans med folkhögskolorna, haft som mål att öka bildningsgraden hos folket och man har också betonat dess betydelse för ”en demokratisk fostran”⁶. Detta har också varit det främsta skälet till att staten gett ekonomiskt stöd till studieförbundens verksamhet. De olika studieförbunden har utifrån sina ideologiska inriktningar valt att lägga fokus på olika ämnen. Även folkhögskolorna i Sverige drivs i stor utsträckning med någon form av ideologisk inriktning, vilken också genomsyrar respektive skolas undervisning. 107 folkhögskolor drivs av folkrörelser, ideella organisationer, stiftelser eller föreningar, 43 drivs av landsting och regioner⁷. Musikundervisning i grupp och körsång har på senare år kompletterats med individuell musikundervisning även inom studieförbunden. Många folkhögskolor erbjuder musikundervisning som oftast utgör en förberedelse för högre musikstudier, leder fram till kantorsexamen eller på annat sätt förbereder för en yrkeskarriär inom musikområdet.

---

⁵ Studieförbundet Vuxenskolornas hemsida, www.sv.se

⁶ Studieförbundet Vuxenskolornas hemsida; www.sv.se

⁷ Folkhögskolornas gemensamma hemsida; www.folkhogskola.nu

Tidigare forskning

Musikundervisning för vuxna

När det handlar om musikundervisning för barn och unga finns det en del skrivet. Många har studerat hur undervisningen ser ut eller borde bedrivas. Mycket av det som skrivits om musikpedagogik handlar om små barns musikaliska utveckling. Bertil Sundin⁸ är en av dem som skrivit om undervisning för små barn och hans tankar har fått stor spridning inom barnverksamhet och skola. Det har också skrivits till exempel om musikundervisning i grundskolan och barn och ungas formella och informella lärande i musik⁹ och om undervisningen i kommunala musikskolan¹⁰.

Under ett antal år har man inom skolvärlden och arbetsmarknaden pratat om vikten av att ett livslångt lärande, bland annat i boken med samma namn¹¹. Som vuxna människor är vårt medvetande ständigt fyllt av intryck, upplevelser och föreställningar och vi tolkar hela tiden vardagen, säger Larsson¹². Vi lever i olika sammanhang och befinner oss på olika platser och i olika kulturella och sociala sammanhang och det har stor betydelse för hur vi tolkar världen. Men det påverkar också våra möjligheter att lära. När människor möts för studier, kommer de med sina olika tolkningar av världen, sin kunskap. Det är dessa tolkningar, som kan förändras av studier. Då uppstår ett lärande. Man måste sätta detta lärande värderas i relation till hur det förändrar människors vardag, deras plats i verkligheten. Musikundervisning för vuxna måste utifrån Larssons tankar förmodligen se annorlunda ut för vuxna än för barn och ungdomar. Vuxna har ett mycket större bagage av tidigare erfarenheter av musik med sig när de kommer till lektionerna än vad barn har. Många vuxna har kanske också erfarenheter av musikundervisning som inte varit positiva, men har ändå en stark drivkraft och önskan att trots allt få möjligheten att musicera. Det kan till exempel handla om att man har en negativ bild av sin egen musikaliska förmåga och att man behöver stöd för att bygga ett nytt självförtroende och en ny musikalisk identitet. Trots detta kan jag när jag söker efter litteratur inte hitta mer än två arbeten som handlar specifikt om vuxnas

---

⁸ Sundin, Bertil (1978)

⁹ Bergman, Åsa (2009)

¹⁰ Kempe, Anna-Lena & West, Tore (2010)

¹¹ Larsson, Staffan (1996)

¹² Larsson, Staffan (1996:18)

musikaliska lärande. Dessa två arbeten handlar om pianoundervisning för vuxna nybörjare och rytmik¹³

Synen på lärande inom musikundervisning

Anna-Lena Kempe och Tore West¹⁴ skriver att undervisning kan beskrivas som en socialt framväxt påverkansprocess. Den är reglerad i någon form av institutionell styrning och interaktionen mellan personer utgår från att de tilldelas positioner, t ex som lärare och elever. Begreppsparet lärare och elev förutsätter alltså en form av hierarkisk struktur där den ena parten, läraren, tilldelas ett tolkningsföreträde, medan eleven är den lägre stående parten som ska lyftas. Kempe & West kritiserar det sätt på vilket instrumentalundervisning många gånger bedrivs. I sin forskning har de sett att det är vanligt att man i undervisningen delar upp musiken och spelar ton för ton utan vare sig samspel eller sammanhang¹⁵. Men, säger de, då fokuserar man helt på den kognitiva aspekten, d v s att känna igen symbolerna, medan den emotionella upplevelsen, som är en väsentlig aspekt i meningsskapande och kunskapsutveckling, lämnas därhän.

Under 1990-talet har det utvecklats, menar Kempe & West, nya vetenskapliga perspektiv på fenomenet musik. Detta har samband med den snabba utvecklingen av musiken i samhället där allt fler blev engagerade i och med musik och de gamla förklaringsmodellerna var därför inte längre aktuella. Metod och kunskapsintresset flyttades nu över mer och mer från musikens strukturella uppbyggnad till hur den skapas, produceras och får ett värde i det sociala samspelet¹⁶. Musik och musikundervisning började ses som diskurser på motsvarande sätt som i språket; som ett sätt att kommunicera nära knutet till en social dimension och till samhället och historien. Olika musikaliska genrer kunde nu ses som skilda typer av diskurser, som olika sätt att kommunicera som inte längre kunde bedömas i termer som fint, fult, rätt eller fel.

Kempe & West diskuterar om det i musikundervisning finns olika sätt att förhålla sig till varandra under lektioner beroende på om man får lektioner enskilt med läraren eller i grupp. Att få vara ensam med läraren har länge varit ett ideal, säger de, trots att det

---

¹³ Vernersson, Ann-Krestin (1988) och Lundén, Ida (1995)

¹⁴ Kempe, Anna-Lena & West, Tore (2010:84)

¹⁵ Kempe & West (2010:24)

¹⁶ Kempe & West (2010:33-34)

inte finns några vetenskapliga studier som visar att detta skulle vara särskilt gynnsamt för lärandet. De påstår vidare att den positiva inställningen till formen med enskild undervisning snarare hänger ihop med andra värderingar i samhället. Att vara ensam med läraren är få förunnat och det privata blir liktydigt med något positivt. Dessutom får ingen annan höra om man skulle råka spela fel, vilket blir viktigt i en verksamhet där man är styrd av en notbild som ska spelas exakt som den är skriven och där musikläraren är den som ska tala om ifall eleven spelat rätt eller fel¹⁷. De hänvisar också till Ryan Daniel¹⁸ som genom sin forskning visat att de enskilda lektionerna på högre nivåer i utbildningssystemet, vilka av många ses som det samma som hög kvalitet, snarare hämmar vissa former av lärande än gynnar dem.

Det finns, menar Kempe & West, flera sätt att se på musikundervisning. Den första är överföringsmetaforen¹⁹. Utifrån detta synsätt är det läraren som besitter kunskapen som sedan ska överföras till eleven genom en så tydlig kommunikation som möjligt. En annan metafor, som Kempe & West anser mer förenlig med de teoretiska och metodiska perspektiv de förespråkar, är att se på kommunikation som sammanlänkade nätverk av knutpunkter mer likt svamparnas rotsystem är det träd som ofta symboliserar kunskapsutveckling. I ett sådant system finns det, likt Internet, ett stort antal noder som binder samman delarna i ett ickelinjärt system där olika teckensystem får skilda spelrum. Utifrån en sådan metafor kan man se kunskapsutveckling som ett landskap av tecken där individers och grupper tidigare erfarenheter samverkar med kulturellt och historiskt formade teckensystem i ett oregelbundet nätverk. Därmed kan kommunikation och lärande förstås och studeras som dynamiska meningsskapande processer i skilda semiotiska uppsättningar, vilka kan analyseras parallellt i skilda samhällsliga nivåer, hos individer likväl som mellan individer och grupper.

De senare tankarna ligger nära de som Staffan Larsson²⁰ framför. Han skriver om hur vi hela vår vakna tid fyller vårt medvetande med alla möjliga intryck. Dessa intryck, minnen och fantasier vi fyller vårt medvetande med ordnas genom att vi tolkar vår omvärld. I minnet ordnar vi berättelser av våra intryck. Utifrån dessa berättelser tolkar vi sedan våra upplevelser. Vi har alltid en förförståelse när vi närmar oss en situation,

---

¹⁷ Kempe & West (2010:38-39)

¹⁸ Daniel, Ryan (2005) och Daniel, Ryan (2008)

¹⁹ Kempe & West (2010:155ff)

²⁰ Ellström, Gustavsson, Larsson, red (1996:10-12)

text eller människa. Vi är inga oskrivna blad. Bakom oss ligger all vår erfarenhet. Vår erfarenhet har format våra tolkningar och utifrån dessa möter vi sedan vår omvärld. Våra erfarenheter präglar oss och de tolkningar vi gör är präglade av den levnadshistoria vi har och den plats vi befinner oss på både geografiskt, historiskt och socialt. Vi tolkar världen olika beroende på var vi har hamnat och därmed vilka vi har blivit. Var i tid och rum våra liv utspelar sig får avgörande betydelse för vad vi upplever och hur vi tolkar vår omvärld, skriver Larsson.

Begreppet musikalitet och musikundervisning

Begreppet musikalitet har diskuterats mycket under senare år. Under åren är det alltför många som i musikundervisning i skolan fått stämpeln som omusikaliska, eller fått höra från en lärare eller någon annan auktoritet att man nog inte borde sjunga så högt, eller helst inte alls. Idag anser nog de flesta musikpedagoger att musikalitet är en förmåga som, liksom andra förmågor, kan tränas upp. Kempe och West²¹ menar att huvudorsakerna till att många upplever att de har haft svårt att lära sig i stället finns i designen av undervisningssituationerna. Dessa bygger, enligt dem, på gamla traditioner som inte är optimala för lärande. Metaforer och myter om musikens väsen och begåvningens betydelse har i hög grad påverkat musikundervisningen och gör så än i dag menar de.

Liknande tankegångar är även Uddholm²² inne på när han ställer sig frågan om det kan vara så illa ställt att vår kultur helt enkelt fostrar många musikaliska människor till att tro att de är omusikaliska. Han skriver vidare att vår uppfattning om musik bestäms av våra erfarenheter. Hur vi upplever musikalitet avgörs av vilken betydelse vi ger ordet. Den i sin tur avgörs av vår uppväxtmiljö, erfarenheter och upplevelser. Här kommer tanken om våra tidigare erfarenheters betydelser alltså tillbaka. Musikalitet handlar inte om det märkvärdiga som att spela dragspel med lovikkavantar eller att skriva ihop en symfoni under några regniga höstnätter, säger han sen, utan om en självklar förmåga inom en själv.

Självförtroendet är också viktigt för att man ska uppfatta sig själv som musikalisk²³, menar Uddholm. Och det här är något som han uppfattar finns på alla nivåer, även inom

---

²¹ Kempe & West (2010:9)

²² Uddholm, Mats (1993:9)

²³ Uddholm, Mats (199:93)

högre musikutbildning. Uddholm ser musikalitet som vår förmåga att uppleva, och ställer den i motsats till vår förmåga att analysera²⁴. Dessutom, säger han, är våra försök att jämföra olika människors musikalitet i syfte att peka ut den mest musikaliska inte meningsfulla eftersom musikalitet har en förmåga att variera. Vi är inte alltid lika kapabla eller motiverade att uppleva musik. Uddholm säger också att alla människor har en oändlig musikalisk förmåga, men att vår musikalitet kan hämmas av olika faktorer. Istället för att jämföra oss med varandra borde det vara intressantare att koncentrera oss på vår egen musikalitet, och se på möjligheter i stället för begränsningar²⁵. Vår förmåga blir också större, menar Uddholm, om våra delförmågor tränas. Den musikaliska förmågan bygger, menar han, på flera olika delar; kroppsuppfattning, förnuft, rumsuppfattning, minne och musikalitet. Genom att träna alla de andra delarna, når vi en större musikalisk förmåga²⁶.

Drivkrafter för musicerande

Kempe & West skriver i sin bok om vad som driver någon till att fortsätta spela instrument. De pratar om yttre motivation, som då till exempel kan vara att man övar för att en förälder vill det eller för att man inte vill komma oförberedd till lektionen. Sedan finns det också, menar de, en inre motivation som drivs mer av upplevelsen i själva musicerandet, av att man känner att man är ett med och genom musiken, ofta i samspel med andra. Detta ger ett psykofysiskt välbefinnande – en positiv känsla av det som man brukar kalla för *flow* - och leder till att man vill uppleva det igen och därför fortsätter att spela²⁷. Att känslor är viktiga i musiken kan också kopplas till rädslan för att misslyckas och till prestationsångest. Att prestera och spela rätt blir särskilt fokuserat när man spelar efter noter. Notbilden behandlas ofta som ett facit som man inte får avvika från. Att spela efter noter kan jämföras med att läsa någon annans text högt. Man får inte byta ut ord eller satser. Detta skapar hos många en stress som också kan göra att man tappar motivationen för att spela.

Meningsskapande i musik, säger Kempe & West vidare, handlar om att sätta musikens konventioner och sociala praktiker i relation till elevernas upplevelser, förväntningar och egna drivkrafter i form av emotionellt gensvar. Att välja musik som tilltalar den

---

²⁴ Uddholm, Mats (1993:25)

²⁵ Uddholm, Mats (1993:26)

²⁶ Uddholm, Mats (1993:29)

²⁷ Kempe & West (2010:56)

egna smaken är positivt för meningsskapandet och motivationen. Likaså att hitta former för lärandet som gynnar elevens möjligheter att skapa mening av de erfarenheter han eller hon får²⁸.

En annan drivkraft för musicerande kan vara möjligheten att skapa sig en identitet genom musiken. Manfred Scheid²⁹ skriver om ungdomars användande av musik och nya medier för att utveckla och marknadsföra sig själva. Det benämner han egologo, en term som han menar syftar på att en personlig och föränderlig bild av elevens identitet estetiseras, editeras och distribueras. Genom att hämta material från medier och populärkultur kan man skapa sin egen personliga stil. Man skapar sig på så sätt varumärket sig själv. Han anknyter i sin artikel till Ziehes³⁰ tankar om reflexivitet, individualisering, görbarhet, vilka kommer att presenteras närmare i kapitlet teori, och estetisering. Estetiseringen, d v s att lägga tid och pengar på att estetisera och editera en ny produkt – i det här fallet sig själv – är, menar Scheid en förutsättning för att bli synlig. Att vara synlig är i sin tur en förutsättning för att få uppmärksamhet, vilket kan leda till det som eftersträvas, nämligen erkännande. Det finns olika sätt att visa att man är unik. Det kan vara att man är ”selfmade”, att man lärt sig själv utan hjälp av en lärare. Det är särskilt viktigt där gehörsbaserat lärande framhålls som starkare än notbaserat. Ett annat sätt att visa sig unik är att visa att man är ”av det rätta virket”, det vill säga att man genom idogt och målmedvetet övande uppnått musikaliska färdigheter. Man kan också visa sig som en ”underdog”, en som lyckats mot alla odds. Det fjärde och sista sättet är att ”satsa sig själv”, något som innebär att ta ut svängarna och testa gränser när man spelar, exempelvis i solon³¹.

---

²⁸ Kempe & West (2010:99)

²⁹ Scheid, Manfred (2011)

³⁰ Ziehe, Thomas (1986)

³¹ Scheid, Manfred (2011:48)

Teori

Hur vårt samhälle ser ut och den tid vi lever i påverkar vårt tänkande kring lärande och vilka drivkrafter vi själva har i vårt lärande. Det här gäller förstås också för vår syn på musicerande och musikaliskt lärande. Thomas Ziehe³² skriver att vår kultur erbjuder oss allt mer kunnande som låter oss iaktta, avbilda, tematisera och kommentera oss själva, ungefär som genom en videokamera. Den här möjligheten till självreferenser kallar han *reflexivitet*. Självreferenser måste inte, enligt Ziehe, vara en intellektuell företeelse, och är alltså inte identisk med att vara ”reflekterande”. Vi har också en förväntan på *görbarhet*. Allt fler livsområden blir ”görbara”, alltså möjliga att problematisera, tematisera och förändra. För att något ska betecknas som görbart, måste det anses som ”disponibelt”, möjligt att förfoga över. Det som inte är något öde kan jag förändra, och det jag kan förändra bär jag ansvar för, ett ansvar jag inte kan smyga undan.

Allt fler områden hamnar under ett prestationstryck och blir föremål för en mer eller mindre subtil social kontroll. Vi har gått från ett auktoritärt samhälle där det subjektiva huvudproblemet är att ”jag vill för mycket” till ”jag uppnår för litet”, det vill säga att jag som människa fortfarande inte lever och är sådan som jag skulle kunna vara. Det här gör, menar Ziehe, den ömtålighet hos självkänslan som allt oftare påvisas i socialpsykologisk litteratur, mer begriplig. I vårt samhälle uppträder idag en mångfald av livstilserbjudanden som vi har möjlighet att pröva. Många gör också just detta. Det kan handla om allt ifrån att man bryter upp från sin tidigare miljö och flyttar till en annan, till att man prövar sig fram genom nyandlighet eller bara hittar nya intressen. Varifrån man kommer ger inte längre samma strukturerande och selekterande ”hjälp” som tidigare, säger Ziehe. Den egna familjens förflutna är inte någon säker mall för den egna framtiden. Det inre spelrummet växer, utan att yttre realiseringsmöjligheter håller jämna steg. Denna stegring av möjligheterna och skärpning av beslutkonflikterna kallar Ziehe för *individualisering*.

I dessa tre ovan nämnda kulturella tendenser – *reflexivitet*, *görbarhet* och *individualisering* – ser Ziehe sammantaget en förändring av de möjlighetshorisonter som står till den enskildes förfogande, men också tvingar sig på. Vi har alltså ökande möjligheter, men också krav på oss, att fundera över vad vi kan göra för att skapa vår egen identitet.

---

³² Ziehe, Thomas (1986)

Material och metod

I den stad, där jag valt att göra min undersökning, finns sedan ungefär ett år tillbaka en privat sångskola där sångundervisning erbjuds enskilt eller i grupp för alla från 15 år och uppåt. Att en och annan ger sånglektioner eller instrumentallektioner i privat regi, lite så där om någon frågar, förekommer förstås även i staden, men att starta företag kring musikundervisning gjorde att åtminstone jag uppfattade det hela som en mer seriös satsning. När jag började med min uppsats kände jag att jag absolut ville ta kontakt med Hanna, som är den som driver *Sångskolan*, och höra hur hon tänkt kring det här med musikundervisning för vuxna. Jag var också intresserad av att få kontakt med några av dem som sökt sig till Hanna för att få svar på varför de valt att börja just där och vad de ville uppnå med sitt musicerande.

För min undersökning har jag valt att använda en kvalitativ metod med intervjuer som analyserats med en reflexiv ansats. Den som vill använda sig av reflexion i sin undersökning, skriver Heléne Thomsson, vill göra en eftertänksam studie, där ljuset eller kunskapen hela tiden återspeglas ur olika vinklar. Man vill söka efter insikt i hur olika omständigheter påverkar det som sker. Det förklarar hon som att man vill se hur teoretiska, kulturella och politiska sammanhang påverkar oss när vi konstruerar oss själva och vår kunskap om världen³³. Hon säger vidare att om man vill arbeta med en reflexiv ansats så låter man sig drivas av sin fantasi och kreativitet, men också av sin förmåga och vilja till insikt. Varje ny fundering under undersökningens gång kan tas till vara och det gäller att hela tiden söka nya svar på de frågor som fanns innan studien genomfördes och på de frågor som dyker upp under studiens gång.

På 1980-talet gjorde Ruth Finnegan³⁴ en stor kartläggning av musiklivet i den engelska staden Milton Keynes. I undersökningen visar Finnegan på de olika musikmiljöer som finns i staden och hur dessa musikaliska fält hänger samman med varandra. För att sätta in verksamheten i Sångskolan i ett sammanhang har även jag valt att göra en kartläggning av Stadens musikutbud. Min kartläggning har dock inte för avsikt att ge en fullständig bild av stadens musikliv och dess innehåll, utan ska ses som en presentation av Stadens musikliv och som en bakgrund till de frågor som jag avser att belysa, nämligen vuxnas drivkrafter för och mål med sitt musicerande i en specifik verksamhet.

---

³³ Thomsson, Heléne (2011:38ff)

³⁴ Finnegan, Ruth (1989)

Min kartläggning av Stadens utbud i musikundervisning gjordes i januari 2012. Det är dock rimligt att anta att utbudet under hösten 2011, den period då intervjuerna genomfördes, inte skiljer sig nämnvärt från det utbud som presenteras för 2012. Jag har valt att inte skriva ut Stadens namn då den är liten och det därför inte skulle vara så svårt att spåra personer och företag. Även namn på intervjupersoner och företaget är därför fiktiva.

I Staden finns ett, enligt min erfarenhet, ganska rikt och aktivt musikliv. Det finns många band, de flesta med inriktning mot rock och pop, men även jazz- och dansband. De flesta banden är amatörband, men några är också yrkesband. Kyrkorna har ett mycket aktivt musikliv med mycket konserter och egna evenemang. Det finns också ett stort utbud av olika körer. Kulturskolan har en stark roll och gymnasiet har sedan många år erbjudit estetiska programmet med inriktning musik. En Montessoriskola med musikklasser finns också. I några av de kommunala grundskolorna har musiken sedan länge en stark ställning, med bland annat stora årliga elevföreställningar. Staden erbjuder också flera scener, både kommersiella och icke-kommersiella, där det bjuds in till olika typer av musikaliska evenemang, mestadels konserter men ibland även olika former av clinics. Till den lokala biografen kan man gå och se direktsända operaföreställningar från Metropolitan. Under sommaren anordnas bland annat en trad-jazzfestival och en dragspelsstämma. Den lokala musikaffären har erbjudit egen musikskola och musikscen med olika konserter och även clinics. Studieförbunden har arbetat med rockskola för barn och ungdomar och i ett musikhus har det funnits replokaler att hyra för unga band. Flera pub- och/eller matställen i Staden erbjuder levande musik i stort sett varje helg.

En genomsökning på internet visar att flera studieförbund i Staden erbjuder undervisning i musik för vuxna. Studieförbundet har i sitt utbud för våren en cirkel i körsång och en online kurs i elbas. Man har också en rockskola - tänkt för ungdomar - och erbjuder möjlighet att hyra studio. Folkuniversitetet har kurs i akustisk gitarr samt piano- och fiollektioner, de senare vid inte mindre än fyra tillfällen i veckan. Gitarrundervisningen sker i grupp medan piano- och fiolundervisningen är enskilda lektioner om 20 minuter. Förutom detta har man också en kurs i att skriva låtar. Även Medborgarskolan erbjuder gitarrundervisning. I sitt program för våren har man kurser i

både elgitarr och akustisk gitarr på olika nivåer. Precis som Folkuniversitetet har man också pianoundervisning och dessutom erbjuder man solosång. De senare har man enskilt, även här med en lektionslängd på 20 minuter. ABF har också gitarrundervisning, en nybörjarkurs står med på vårens utbud. Dessutom har man en cirkel för den som vill spela folkmusik och vara med och starta ett spelmannslag.

Kyrkorna i Staden erbjuder också möjligheter till sång och spel. Störst är utbudet när det gäller körsång. I Svenska kyrkan finns inte mindre än 23 olika körer. Av dessa körer är tio stycken tänkta för barn och ungdomar, tre finns inom föräldra-barn aktiviteter och en är en blåsenssemble(?!). Kvar blir alltså nio olika körer som riktar sig till vuxna. Även frikyrkorna är representerade. Missionskyrkan har en musikkår och två körer förutom barn- och ungdomskör. I Pingstkyrkan finns också minst en kör. Också Frälsningsarmén har, åtminstone tidigare, haft en kör för vuxna.

Förutom studieförbund och kyrkor har den lokala musikaffären erbjudit undervisning i gitarr, sång, bas och trummor i sin egen Rockskola, men enligt rykten och djungeltelegraf har man i nuläget ingen verksamhet.

Det empiriska underlaget i mitt arbete hämtar jag från tre intervjuer. Dessa intervjuer genomfördes alla i december 2011. De personer jag intervjuade var alla kvinnor. De jag intervjuat är Hanna, sångpedagog med eget företag där hon erbjuder sångundervisning enskilt och i grupp och två av hennes elever, Berit och Gunnel. Gunnel är pensionär sedan något år. Hos Hanna har hon deltagit i både gruppundervisning och enskilda lektioner. Berit är en kvinna i medelåldern. Också hon har varit med i gruppundervisning. Dessutom har jag via mail varit i kontakt med ytterligare fyra av Hannas elever. Hanna mailade ut en enkät med några frågor som dessa sedan svarade på och skickade till mig. Även dessa fyra medverkanden var kvinnor. Det fanns under hösten endast en man som deltog i gruppundervisning i företaget.

Undersökningen

Intervjupersonernas musikaliska bakgrund

Hanna, som är sångpedagog och den vars företag som de övriga deltagit i undervisning i, har en bakgrund som, enligt min egen erfarenhet, liknar väldigt många andra kvinnliga sångpedagogers eller musiklärares. Hon började som barn med att spela piano i kommunala musikskolan, men sjöng även i körer i olika sammanhang under hela sin uppväxt:

P: Då var det sång redan från början.

H: Ja, piano först de tre-fyra första åren, men sen blev det sång. Det gjorde det.

P: Så det fanns sångundervisning inom kommunala musikskolan?

H: Ja, nja, nej det kan jag ju säga att det har jag inte tagit lektioner förrän nästan när jag var 17, 18 men däremot sjöng jag ju mycket i körerna och så. Det blev väl mera att jag sjöng och så spelade jag till.

P: Mm

H: Så blev det, men det var inte att jag tog lektioner så.

P: Utan att det kom in senare?

H: Ja,

P: Då har du den bakgrunden med att spela instrument också med dig liksom?

H: Ja, precis, lite grann. Det är inte så ofta jag spelar noterat längre. Så att det...

P: Å kör säger du, då har du liksom, är det i kyrkor eller är det...

H: Ja, både ock, jag var med lite överallt. I skolan och i kyrkan å och så. I skolan också.

P: Många olika typer av körer då...

H: Ja, precis. Olika genrer också.

Efter gymnasietiden gick Hanna en musikteaterutbildning och därefter gick hon på folkhögskola i två år innan hon började på musikhögskolan där hon läste både klassmetodik och sångmetodik. Hennes eget sångintresse låg från början mest åt musikal, men under studietiden började hon även sjunga klassiskt. Som lärare blir det mest att hon jobbar med rock och pop.

Hanna har en musikalisk bakgrund som, bortsett från de högre musikstudierna, liknar flera av hennes elever. Hanna tror själv att ca 15-20% av hennes elever har någon tidigare musikutbildning. Bland de av Hannas som jag har haft kontakt med har dock alla, om än inte alltid i så stor utsträckning, musicerat under sin uppväxt. De flesta har deltagit i någon form av körsång. Hälften av dem, d v s tre stycken av sex, har också under något eller några år spelat instrument. Berit spelade i många år i blåsorkester i skolan i samhället där hon växte upp. Hon var också med och sjöng i kör vid avslutningar till exempel. De personer jag haft kontakt med via mail har alla varit med i skolkörer under sin uppväxt. Två av dem har också spelat instrument; en blockflöjt och

klarinett och den andra blockflöjt och elbas. Ett par av eleverna har varit med i rockband och en hållit på med dans. Den som har minst musikalisk bakgrund är Gunnel. Även om hon inte gått i någon individuell musikundervisning under uppväxten har hon ändå varit musikaliskt aktiv:

G: Jag har ingen musikalisk bakgrund, nä

P: Har du gjort någonting när du var yngre eller har du... e de här...

G: Ja, jag var väl med i en kör, de var jag ju och i skolan va jag med i en kör. Jag gick på folkhögskola, där var jag ju med i en kör.

P: Ja...

G: men det var ju ingen musikskola utan det var ju en vanlig allmän folkhögskola jag gick då.

P: Men du har ändå musicerat?

G: Ja, ja, jag har ju ett jättestort intresse för det, de har jag ju.

P: Har du tagit någon form av musiklektioner eller så?

G: Jag gör det hos Hanna nu.

P: Mm. Men tidigare?

G: Nä.

Alla intervjupersoner har alltså varit i kontakt med olika former av musicerande, förutom den musikundervisning som alla fått i den obligatoriska skolundervisningen. Musiken har funnits med som ett intresse, till och från, under lång tid.

Vägen till sångundervisning

På frågan varför man börjat ta sånglektioner verkar det som om flera av dem jag haft kontakt med i undersökningen funderat på det här med sånglektioner en längre tid, medvetet eller omedvetet, och att när möjligheten nu dök upp på hemmaplan i Staden så ville man pröva på. Gunnel talar om att sånglektioner är något hon gått och drömt om länge, men eftersom hon inte hittat några möjligheter i Staden har det inte blivit av:

P: Har du tagit någon form av musiklektioner eller så?

G: Jag gör det hos Hanna nu.

P: Mm. Men tidigare?

G: Nä

P: Nä, utan det här är det första liksom?

G: Fast jag har la, tanken har funnits där väldigt länge men det har inte funnits möjligheter. För att jag har inte hittat någon som har varit i närheten utan det har varit i Göteborg och det är ju jättesvårt att åka dit för att ta sånglektioner.

Den geografiska aspekten verkar alltså ha spelat roll för Gunnel. Hon vet att det finns sångpedagoger att tillgå i Göteborg, men avståndet dit har gjort att det inte har varit aktuellt. Det har varit svårt att kunna kombinera det med bland annat yrkesarbetande.

Hon berättar också att hon, när hon blev pensionär, bestämde sig för att göra allvar av sina drömmar:

G: Ja, och sen så passade det så bra för jag pensionerades och då bestämde jag mig att jag ska göra det när jag blir pensionär, för jag hade ju affär i Staden och jag menar då går det ju inte. Det finns ju ingen möjlighet om du har en egen rörelse och sen så åka iväg och. Det går inte.

Att höra talas om andra som tagit tag i ett intresse när man blivit lite äldre inspirerade, och när hon slutade röka bestämde hon att pengarna hon tidigare lagt på cigaretter i stället skulle gå till sånglektioner:

P: Och man kan ju vilja börja med nånting nytt och liksom hitta ett nytt intresse eller att känna att...

G: Ja, vad hette han advokaten. Som utbildade sig till operasångare. Vad hette han? Han dog la för inte så länge sedan. Henning Sjöström.

P: Ja, just det.

G: Han gick väl och tog lektioner. Han utbildade sig. Och då tänkte jag att, då jäklar!

P: Kan han kan jag...

G: Ja, ja varför inte? Ja, och sen så slutade jag röka. Och då bestämde jag mig att dom pengarna jag lägger på cigaretter ska jag lägga på min sång i stället.

P: Ja.

G: Så det gjorde jag. Jag slutade röka i (ohörbart) och så gjorde jag det.

Berit säger att hon inte aktivt har letat efter sångundervisning, men att hon ibland tänkt tanken att hon skulle vilja ha mer musik i sin vardag:

B: Det var helt enkelt den här annonsen som hon hade faktiskt. I Lokaltidningen eller vad det var. Och det är jättesvårt att, jag kan tycka att det är jättesvårt att veta vad det är som har pågått i mig innan, jag, jag testa en gång nere i Göteborg och... å var med i någon orkester där. Det passade inte så det liksom rann ut i sanden jättefort och ja, en del jobbkompisar har liksom skojat med mig att ska du inte köpa ett valthorn nu ungefär. Och... eh... så jag vet inte riktigt så där aktivt utan jag tror att det är mer undermedvetet. Alltså jag har tänkt tanken ibland att jag vill ha mer musik i min vardag för jag mår så bra av det och jag tycker att det är så härligt. Och så ser jag bara den här annonsen då. Eh... om öppet hus då, att man fick komma och testa. Det kan hända till och med att det var samma dag eller om det var någon dag innan kanske. Och då kan jag va väldigt spontan ibland så där att när jag inte behöver tänka så länge för då kanske man hinner tänka för mycket.

P: Ja...

B: utan nu var det mer så här, ja eller nej, jag måste ju ringa och säga om jag kommer eller inte.

P: Ja...

B: och då kände jag att jag verkligen ville det. Och testa och se vad det var för någonting. Så då drog jag med mig min dotter också. Eller hon ville följa med men hon gick inte sen då.

En annons i tidningen fick alltså Berit att ta steget till ett mer aktivt musicerande i sin vardag efter ett längre uppehåll. Hon var under en period med i en orkester i Göteborg, men det ”rann ut i sanden” som hon uttrycker det. Men när hon en morgon slår upp tidningen och ser annonsen om Sångskolan känner hon att det är något hon verkligen vill. Precis som Gunnel tar hon chansen när sångundervisning finns lätt tillgänglig på hemorten.

Elevernas mål och drivkrafter

Att få stärka sitt självförtroende

En av mina frågor inför studien var att försöka ta reda på vilka mål vuxna hade med sina musikstudier. I samband med att vi pratar om elevernas musikaliska bakgrund nämner Hanna att hon kan se några olika orsaker till att man kommer till henne för lektioner. Hon upplever att det bland hennes elever finns några som har som mål att kunna bli så duktiga att de kan få vara med i en kör, andra är med på grupplektionerna, eller enskilda lektioner, för att stärka sitt självförtroende i sången och känna att man vågar sjunga och att man får något slags kvitto på att man faktiskt sjunger så pass bra att man får lov att sjunga överhuvudtaget. Hanna pratar också om hur det kunde vara tidigare, med musikundervisning som i vissa fall tystat röster för alltid genom det sätt man mätt prestationer:

H: och många har, nu tycker jag, hoppas jag inte att det är så vanligt idag, å det är det säkert inte men, men som det var förr och hur man hade sina beting att för att få ett betyg så skulle man ställa sig upp och sjunga inför klassen å sånt där som har satt jättedjupa spår i många människor och som man känner att det är en väldigt ångest att man inte kan, eller att man tycker att det är så roligt men att jag kan ju inte egentligen, men jag tycker att det är så roligt då. Jag har ju fått det bekräftat att jag inte kunde sjunga och så där men. Och det där, det kan jag känna är..är det blir ju det nån form av, kan man ju utmana sig själv då och tycka att det är roligt igen och att man känner att man kan, att man kan utvecklas att man har möjligheter att kunna göra det så tror jag att man stärks på många plan.

Hanna betonar också vikten av att som pedagog vara lyhörd inför sina elever, att bedöma elevers prestationer utifrån deras bakgrund och erfarenheter. Det gäller att se varje elev och deras bakgrund och individuella förutsättningar och att jobba med att se utvecklingen på längre sikt och utifrån var och ens utgångspunkt.

H: ... Jag berömmar dom mycket för deras framsteg. Då har det ju kommit fram att dom, jag frågar ju ibland att tycker ni det här och håller ni med och dom bara jaa, visst det är jätteskillnad och det är mycket lättare att sjunga nu och så där.

Ett mål för Hanna är alltså att eleverna ska nå ett större i självförtroende i sitt musicerande. Att man ska våga. Samtidigt är det viktigt att känna att man inte alltid blir bedömd i sitt musicerande. Att ibland bara få vara i själva sången, och att alla har rätt att vara med oavsett hur bra man sjunger. Som en av mina mailkontakter uttrycker det:

Mår man bra av att sjunga eller spela ska man göra det oavsett om man är duktig eller ej.

Gunnel talar om att hon känner att lektionerna faktiskt gett henne ett större självförtroende i sången:

P: Har ditt mål eller så, ditt synsätt på det här med ditt eget musicerande, förändrats under det här året som du nu har gått hos Hanna?

G: Förändrats... Det har väl blivit mera påtagligt. Jag sjunger mer än jag har gjort. Det gör jag definitivt. Jag har varit ganska så tillknäppt. Jag har ju fått, jag har ju fått den självsäkerheten så att jag vågar. Annars har det vart mer på fester du vet när man har suttit och fått ett par glas vin i sig och så. Då har det varit väldigt mycket. Men e just det här att, våga nu, det har jag fått.

P: Mm, så du känner att det har gett dig något även, alltså stärkt din personlighet på något annat vis?

G: Ja, självkänsla kan man väl säga. Faktiskt, det kan man väl säga att det har gjort. Även om jag inte har känt mig nedtryckt på nåt sätt annars. Men just i det här sångutövning och annan utövning, det är stor skillnad. Jag har ju jobbat som lärare så jag menar jag är ju van vid att framträda men inte med min röst. På det sättet alltså, att jag sjunger.

Gunnel säger att hon sjunger mer än tidigare, och känner att hon vågar sjunga i olika sammanhang, Inte bara när ”man har suttit och fått ett par glas vin i sig och så”. Ett ytterligare bevis på det stärkta självförtroendet är att hon berättar att hon just nu övar inför ett sångframträdande på sin dotters femtioårsfest.

Att få en stund för sig själv, må bra och ha roligt

Ett annat mål, om än inte musikaliskt, som man uttrycker i undersökningen är att få unna sig något, en stund för sig själv där man bara kan få vara och ha roligt. Sångektionerna är något som man gör för att må bra. Berit är en av dem som pratar om detta. Målet, säger hon har, varit att få göra något som hon kände att hon mådde bra av, att få unna sig själv någonting:

P: Vad har du för mål nu, liksom med ditt musicerande. Alltså, har du något mål eller hur ser du på ditt musicerande?

B: Jag tror inte direkt att jag har det... Jag tror att målet har varit mest för min egen skull, för att känna att det var någonting som jag mådde bra av, å att det var ett mål i sig, att ha en sån aktivitet. Man är just där och då i stunden. Sen ger det ju liksom så här bieffekter, man träffar trevliga människor. Det var, målet var nog liksom att unna mig själv någonting, som bara var min egen stund. Så.

Just glädjen, att få göra något bara för att det är roligt, är något som återkommer vid flera tillfällen i alla intervjuerna. Det verkar faktiskt som om det är den absolut viktigaste orsaken, till att man är med i gruppen hos Hanna. Sedan är det oklart om just sångglädjen var orsaken till att man valde att börja, eller om det är något som man fått på köpet, så att säga. Hanna själv betonar flera gånger hur viktigt hon tycker att det är med glädjen i musicerandet. Att det, och inte elevernas sångarfärdigheter, är det viktiga:

H: Nej, det tror jag inte. Det är ju. Det viktiga för mig är att man ska finnas glädje att man inte ska känna (ohörbart) det är, sen är det ju inte så himla viktigt. Jag menar, Lill-Babs hon sjunger på sitt sätt och Jussi Björling han sjunger på sitt sätt men det är ändå musiker nånstans. Det är inte, det handlar inte om .. bara för att en person säger att det är bättre så är inte det den absoluta sanningen.

P: Målen, ens eget mål behöver inte vara mer än att, det ska va roligt liksom.

H: Nej, det. Jag brukar tala om det här totala möten. När man, när man möts i musiken och med varandra och man känner, man glömmer bort sig själv för en stund. Det är värt allt. Det kan man göra som så här på lektioner och det kan man göra.. när man sjunger eller alltså... så när man har varit så aktiv musikaliskt själv och så där så blir man ju lite... på det... man vill ju gärna ha flera såna möten. När man bara försvinner. Det kan ju vara i så många olika sammanhang.

Det viktiga för Hanna är alltså inte att eleverna ska sjunga på ett speciellt sätt. Det finns inget rätt och fel i hur sången låter. Det viktiga är att möta andra i musicerandet och att man får glömma bort allt annat en stund.

Att få mötas i musiken

Musik handlar, enligt Hanna alltså dels om glädje, men också möjligheten att få mötas i musicerandet. Den sociala aspekten verkar vara viktig även för de övriga intervjupersonerna, trots att det inte tycks vara ett mål i sig eller den främsta orsaken till att man valt att ta sånglektioner. Berit säger att gruppsången har varit viktig, även om det i hennes fall inte var något hon från början hade tänkt på eller valt utifrån:

P: Ja, för det hade lika gärna kunnat varit att man liksom gick och tog enskilda lektioner. Du hade fått samma sak utav det tror du?

B: Ja, för att Hanna pratade så väldigt positivt om att det var en väldigt bra form. Att hon inte hade några krav på oss som kör och så där. Men att det ändå är något speciellt att sjunga ihop med andra så. Så det är klart att det har ett värde så. Men jag menar inte bara så där som man ibland gör att man börjar på kurs för att träffa nya människor, utan det var ändå sången som var det centrala.

P: Precis.

B: Men när hon beskrev det så där så kände jag att jag trodde nog på det. Att det hade ett värde just att göra det ihop med andra och jag sjunger gärna stämman då. Jag spela alltid stämman också på valthornet, så då känner jag liksom igen mig i det.

P: Mm

B: Och då blir ju det också mycket mer levande, när man kan sjunga i olika stämmor och så.

Hon valde alltså inte grupsången av sociala orsaker, men tycker ändå att grupsången har sina fördelar. Hon tycker att det är roligt att få sjunga i stämmor. Det här är också något som Gunnel pratar om. Hon säger också att hon tyckt att grupsången gett henne mycket, och kanske andra saker än vad de enskilda sånglektionerna, som hon också tagit. De enskilda sånglektionerna handlar mer om teknik, medan grupsången ger något annat.

G: Ja ja... Det är ju olika givetvis. Det är ju min röst det handlar om när jag är hos henne då. Och sen har hon ju enskilt, det har hon ju visserligen, men det kan ju inte bli så långa stunder med tanke på att vi är så många.

P: Så när du går på den enskilda lektionen då handlar det mer om dig och din egen röst.

G: Ja, det är bara jag... ja.

P: och sen när du går till grupp

G: då är det ju vi.

P: Då är det mer den här sociala? Att få känna att man sjunger ihop med andra och så...

G: Ja och sen får man ju bestämma sig för vilken stämman man vill sjunga om du vill sjunga stämman.

Berit pratar också, precis som Hanna, om möten som uppstår i musiken. Att man utan att känna till varandras bakgrunder, yrken, eller ens namn, kan komma ihop, sjunga och känna att man faktiskt delar någonting.

B: Nu har jag ju bara provat den. Jag tyckte nog att det var en väldigt bra form, med den här gruppen. Och jag tror att, jag tror alltså... jag kanske hade haft lite större effekt på mitt eget sjungande om jag hade tatt privatlektioner, men jag tror egentligen att jag har haft roligare när jag har sjungit i den här gruppen. Just för att vi har kunnat sjunga i stämmor. Eftersom jag har det här med mig det här musicerandet med andra från orkestern. Och tycker att det är det som är så himla kul då.

P: Den sociala biten är kanske viktig också...

B: Absolut, och just det här å göra det tillsammans då. Vi pratade just om det, tror inte ens vi hade presenterat oss. Jag tror Hanna glömde det lite. Jag vet inte vad nån heter där. Och vi har inte pratat egentligen. Utan det är en timme och en kvart. Så vi har nästan inte pratat om nånting annat. Så det är väldigt speciellt så. Vi har verkligen gjort detta ihop. Men så vet man egentligen inte så mycket om dom. Fast vi har byggt upp en trygghet att vi vågar och det funkar att sjunga där inför varann.

P: Ni har mötts i musicerandet liksom.

B Ja, det...det.. jag tror jag gillar det. Men sen kan ju det andra komma också men jag tycker det är härligt just det. Att man gör nånting tillsammans då.

Genom det gemensamma intresset för musik och den trygghet man skapar i gruppen, möts man oavsett vilken bakgrund man har och utan att man egentligen känner eller känner till något om varandra. Musiken förenar och skapar en gemenskap där man vågar.

Att få utveckla sin musikaliska förmåga

När det gäller andra, kanske mer sångmässiga mål, för sina sånglektioner, verkar det som om de flesta inte har funderat över detta särskilt mycket. I en av enkäterna skriver någon:

Har inga mål alls egentligen, förutom någon vag tanke att se hur bra jag kan bli under ledning av ett proffs.

Och så är det säkert för flera. Man har inget direkt mål, men man känner ändå att man vill märka och känna någon form av utveckling. Man vill helt enkelt se hur ”bra man kan bli”. Samma person säger också att hon inte tycker att det är så viktigt att ha mål. Där är man dock inte överens bland intervjupersonerna. I en annan enkät skriver man:

Jag tycker att det är oerhört viktigt att man sätter upp mål för sitt musicerande. Det är i sig en stor drivkraft.

Vilket mål personen i fråga har, framgår dock inte. När jag frågar Hanna om hon tycker att det är viktigt att ha mål för sitt musicerande, dels som musiker, dels som pedagog, säger hon ungefär samma sak som sina elever:

H: Nja, eller det beror ju på. Jag kan ju känna att... det kravlösa kan va väldigt befriande. Också att det finns en, en alltså att sången i sig har ett egenvärde. Att uttrycka sig i en sång är viktigt. Sen gör man väl aldrig så mycket, det vet ju du som är musiklärare, att man gör ju aldrig så mycket framsteg som man gör inför en konsert. När man har någonting som man ska jobba inför och så, men... jag

har ju inte... nu hade vi ju en liten konsert, men det var ingen... utan det var från deras önskemål eller så men jag är inte alls där. Förra gången hade vi ingen sån grej... jag tycker det kan va både och att är det så att man... att, att de i sig kan va ett av målen med att sjunga, att göra det inför andra. Men för sången behöver det absolut inte va så.

När vi sedan samtalar vidare säger hon att det viktigaste för henne i sitt eget musicerande är att få uttrycka något. Att, som hon säger, "få ur mig min själ och hjärta genom sången". Sedan fortsätter hon att prata om att eleverna förstås kan ha mål som att kunna ta höga toner, eller att stärka sin röst. Däremot tycker hon inte att man måste ha som mål att allt man gör ska leda fram till någon form av konsert:

H:.. men om man menar ett mål... att man jobbar mot en konsert eller nåt sånt, så tycker inte alltid jag att det behöver att va, det är nog snarare för konsertens skull då att man...ja, att man tycker att det är roligt att få den bekräftelsen, å det här adrenalinkicken att man har behov av det. Att man växer som människa och kanske att självkänslan stärks. Jag ser ju det här med sång som ett mycket större begrepp än att det bara är sång. Det är ju... jag tror att det är väldigt starkt förknippat med hur man ser på sig själv och så...

Trots att alla egentligen säger att de inte har några direkta mål och att mål för de flesta inte är så viktigt, så framkommer ändå vikten av att känna att man utvecklas i sitt musicerande. Att utvecklas är en drivkraft och motivationen för att fortsätta musicera. I ett av enkätsvaren uttrycks det så här:

Det är självklart viktigt att jag utvecklas. Det är en drivkraft för mig. När jag känner att jag står still så tröttnar jag. Vill vidare till något annat.

Någon svarar så här på frågan om det är viktigt att känna att du utvecklas i ditt musicerande:

Ja, det är viktigt för det är mitt mål.

Utvecklingen är alltså målet. Och det verkar som om de flesta inte har eller behöver ha ett tydligare mål för sitt musicerande än så. Det handlar inte om att själv bli ett proffs, en yrkesmusiker, utan att, utifrån där man är just nu, flytta fram sina gränser och öka sitt kunnande och känna att man blir mer och mer säker i det man gör:

Har inga mål alls egentligen, förutom någon vag tanke att se hur bra jag kan bli under ledning av ett proffs.

Samtidigt vill man göra det för att det är roligt, man får en stund för sig själv och att man träffar och får samtala med andra som delar samma intresse och drömmar om utveckling som man själv. Och det är viktigt att få känna att man får vara med, oavsett förkunskaper och musikalisk förmåga. Det samma säger Hanna:

H: Det är klar att det finns ett forum för alla, om det så är att stå och sjunga i duschen eller vad det nu är. Man behöver inte stå på en idolsцен.

Det är alltså viktigt även för Hanna att de som kommer till henne får känna att de kan och får utvecklas utifrån sin egen nivå, där de finns nu oavsett vad hur man använder sitt musicerande.

Att få en musikalisk identitet

Berit berättar i sin intervju om sin skoltid då hon var med och spelade i en orkester och vad det betydde för henne. Hon var med under många år och pratar om hur mycket de gjorde tillsammans i orkestern. Trots att hon inte spelat på många år, är det ändå en del av hennes identitet:

B: Mm, och sen så tappade jag ju allt i och med att jag inte hade något instrument. Och jag flyttade och så där. Då blev det ju liksom ingenting av det då. Fast jag kanske liksom fortfarande tror att jag är valthornsspelare liksom.

Sångundervisningen som hon nu valt att delta i blir ett sätt att komma tillbaka till sin identitet som musiker, på ett nytt sätt. Att skapa sig en musikalisk identitet kan ju också vara det som egentligen ligger bakom när Hanna berättar om de olika elever som kommer till henne och varför de kommer; för att de vill träna sig för att komma med i en kör, för att de är med i en kör och känner att de vill utvecklas ytterligare som sångare eller för att de kommer för att de vill få ett kvitto på att de är så pass bra att de faktiskt får lov att vara med och sjunga.

Ett komplement till studieförbund och kyrka

Alla de personer som jag mött i min undersökning tror att det finns ett behov av undervisning för vuxna. När jag frågar om de känner till någon form av musikundervisning för vuxna nämner de bildningsförbunden och ger även exempel på verksamhet som de vet finns där. Någon säger att det finns privata alternativ, och där nämner man då det företag som Hanna startat. Man lyfter även fram körverksamheten i kyrkan och en annan kör som finns i Staden. Denna kör har dock, påpekar man, som krav att man ska kunna noter, vilket utesluter den som inte är notläsare. Gunnel säger bland annat att hon tycker att sångundervisningen i grupp hos Hanna är bra eftersom det inte handlar om en traditionell kör. I vanliga körer, säger hon, sjunger man en stämma och håller sig till den, men här har man möjlighet att byta lite som man vill, vilket hon ser som positivt. Gunnel, som länge önskat att ta sånglektioner beskriver hur hon kände det när hon slog upp tidningen och såg annonsen om att Hanna skulle starta sin verksamhet:

G: Ja, det var yes och sen när jag ringde till henne så säger hon att de här ”Hur gammal är du”. Och då tänkte jag att ”nämen gud har dom åldersgräns?”. Men det var neråt...(Skratt)

P: (Skratt)

G: jo, jo men man kan ju tänka sig att det är bara ungdomar som svarar på sådana annonser utan det är ju faktiskt inte utan det är ju i alla åldrar. Den yngsta vet jag inte riktigt hur gammal den är nu, i och med att vi går ihop i en kör, nu säger jag kör också men jag menar grupp, så vet jag ju inte riktigt det men det spänner ju i alla fall från om en säger trettio och så upp till 65.

(Ohörbart..)

P: Ja för många gånger, man kan ju ha känt det att musikundervisning är bara för dom unga.

G: För dom unga ja ha. Visst. Men man har faktiskt sin röst kvar även när man kommer upp i sextio.

Eftersom Hanna haft en ganska god respons med många deltagare både i gruppundervisning och i enskild undervisning, verkar det vara fler som känt som Gunnel. Några av dem jag haft kontakt med nämner också att de saknar körverksamhet som inte har anknytning till kyrkorna. Någon säger också att körens repertoar inte alltid passar ens egna musiksmak och att det därför kan vara svårt att hitta en kör som passar. Att det är viktigt med kvalitet på undervisningen framkommer också. Även om man inte har som ambition att bli musiker vill man ha en duktig lärare:

Som med allt annat tycker jag att det ska vara proffsig undervisning även om de som undervisas inte är proffs. Man får ut mer av undervisning som ges av någon är duktig.

Det utbud som trots allt finns hos Stadens studieförbund, privata alternativ och kyrkor är ganska enkelspårigt. Det är till stor del inriktat mot traditionell kyrkomusik eller mot rock och pop. Utbudet av instrument är mycket begränsat; det är mest gitarr och så piano, sång eller möjligen fiol som gäller. Trots att det finns flera blåsensemblar av varierande storlek i Staden verkar det inte finnas någon möjlighet alls till undervisning på något blåsinstrument hos något studieförbund, vilket ju kan tyckas lite märkligt. Kanske tycker medlemmarna att deras önskemål om musikalisk utveckling tillgodoses inom orkestrarna. Och nya medlemmar rekryteras kanske på mer eller mindre informella vägar direkt från kulturskolan. Möjligheten finns också att man söker sig till andra större intilliggande städer för att få undervisning.

Diskussion

Som man kan se i min undersökning handlar det hos de personer som jag mött och samtalat med kring deras musicerande, inte bara om att lära sig sjunga när de kommer till sina sånglektioner. Målen och drivkrafterna för musicerandet är flera än så. Det handlar om att stärka sin egen identitet och sitt eget självförtroende, om att få en stund för sig själv och göra något man tycker är roligt. Det handlar också om att få utveckla en förmåga, att ”se hur bra man kan bli”. Och man väljer att göra det genom musiken. Som ledare för en sådan grupp blir rollen en annan än den traditionella lärarrollen. Det handlar inte om att förmedla kunskaper, att ”lära” någon något³⁵. Det handlar mer om att hjälpa, vägleda och uppmuntra. Och ge redskap för att förhålla sig till sin egen musikalitet och sitt eget musicerande så att det i större utsträckning kan bli en del av både identitet och vardagsliv.

Terminen hos Sångskolan började med ett öppet hus där man fick komma och träffa Hanna själv och höra hennes tankar kring undervisningen och därefter ta ställning till om man vill börja eller inte. Både Berit och Gunnel nämner detta som något positivt. Gunnel berättar också att hon tidigare prövade på att vara med i en kör, men att repertoaren inte alls passade henne. Inte heller kyrkans körer passar, eftersom hon inte som hon uttrycker det ”går i kyrkan”. Hos Hanna känner hon att hon får sjunga sådant hon tycker om och dessutom får hon möjlighet att själv påverka repertoaren. Om jag vill lära mig att spela ackord på piano behöver ju inte det betyda att jag passar ihop med vilken lärare som helst. Om jag själv vill spela gospel vill jag troligen ha en lärare som är duktig på att spela gospel, även om jag själv är helt nybörjare. Jag kommer inte att välja en lärare som är jazzpianist. Att känna att man får ett förtroende för läraren redan vid första mötet, kan utifrån det Gunnel berättar sägas vara avgörande, särskilt i de situationer där man kommer med negativa erfarenheter eller ett dåligt självförtroende.

Kempe & West menar att en del av förklaringarna till varför man har svårt att lära sig ligger i det sätt på vilken undervisningen är utformad³⁶. Hos Sångskolan erbjuder man olika alternativ, både enskilda lektioner och gruppsång. Det ger den som är intresserad av sånglektioner en möjlighet att välja det som man tror bäst passar för en själv. Att gå ifrån den traditionella körsången och i stället kalla verksamheten för gruppsång ger

---

³⁵ Kempe & West (2010:155ff)

³⁶ Kempe & West (2010:9)

också möjligheter som verkar uppskattas av informanterna. Kör är en del i studieförbundens musikutbud, men alla vill till exempel inte sjunga i en traditionell kör där man hamnar i en stämma och får hålla sig där. Det här är något som också framkommer i intervjuerna. Det samma kan kanske också gälla kyrkornas körverksamhet, men här är det säkert också repertoaren och dess kristna budskap som spelar in.

I min undersökning kan jag också se att det bland mina intervjupersoner inte är så viktigt att i förväg ha några tydliga mål med sina sånglektioner. De vill ha roligt och de vill känna att de utvecklas, men det är allt och förmodligen också alldeles tillräckligt. Under de senare åren har det inom skolan värld pratats mer och mer om målstyrning och om att eleverna ska sätta upp mål för sig själva och vad de vill lära sig i alla ämnen, att hela tiden ha dessa mål för ögonen och att ständigt utvärdera och sätta upp nya mål³⁷. Att sätta upp mål för sin egen utveckling är inte bara svårt, det kan också vara kravfyllt och öka den prestationsångesten som många redan känner. Jag tycker många gånger att det räcker att man har som mål att bli så bra som möjligt, utifrån sina egna förutsättningar. Det behöver inte vara krångligare än så. Att man själv känner att man utvecklas är tillräckligt och kan vara en tillräckligt stor motivation för att gå vidare med sina studier, oavsett på vilken nivå och inom vilket område det är.

I min undersökning talar Berit om att lektionerna i Sångskolan är ett sätt att skapa möjligheter att få in mer musik i vardagen. För att nå dit behövs ett annat sätt än det traditionella för att se på undervisning för vuxna, och för barn och ungdomar. Ett sätt där de kan få redskap som hjälper dem att bli aktiva musiker i sin vardag, hemma eller på jobbet. Det här är också något som Hanna nämner i mitt samtal med henne. Om en elev kommer till mig under en kortare period, säger hon, är en av de saker jag åtminstone vill att de ska få med sig, att de vet var och hur de ska leta upp nya sånger som de kan sjunga.

Scheid³⁸ skriver i sin artikel om ungdomar och deras sätt att använda sig av musik för att skapa sig en egen identitet. Jag menar att detta gäller även för vuxna, vilket kommer fram i min undersökning. Hanna nämner till exempel att hon har elever som kommit för att få ett kvitto på att de kan sjunga och får lov att delta i sång, eller för att de vill bli

---

³⁷Skolverket (2011:17ff) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*

³⁸ Scheid (2011)

säkrare i sin sång för att kunna gå med i en kör. Det handlar om att få delta i ett socialt sammanhang, att hitta sin sociala, och musikaliska, identitet. Det finns en trend i samhället att vi hela tiden måste visa vilka vi är och vad vi åstadkommer med våra liv, och det gäller inte bara för ungdomar. Som Ziehe³⁹ säger drivs vi av ett ”jag uppnår för litet” och söker ständigt nya utmaningar. Många i dagens samhälle har vuxit upp med detta mer eller mindre outtalade krav. Och vi fortsätter som vuxna att försöka visa vår identitet genom våra intressen, vår yrkesroll, var vi bor, hur vi inreder våra hem, vad vi kör för bil, vad vi lyssnar på för musik och så vidare. Och för att göra oss synliga delar vi med oss av oss själva på Facebook, Twitter eller i en blogg. Att visa bilder på vårt senaste inredningsinköp eller tala om vad vi sysslat med under dagen gör oss, som Scheid säger, synliga och hjälper oss att visa att vi faktiskt är någonting. I det här kan musiken bli ett sätt att stärka sin identitet. Genom att gå och ta sånglektioner, sjunga i en kör, spela i en orkester eller ett band, blir man något annat, något mer. Man skapar sig en musikalisk identitet. På samma sätt kan jag genom att åka Vasaloppet visa att jag inte är vilken skidåkare som helst. Jag är Vasaloppsåkare. Genom att springa Göteborgsvarvet kan jag visa att jag inte är vilken joggare som helst, jag har kämpat mig springandes över Älvsborgsbron i motvind och så vidare. Målet med träningen ger motivation till att träna, men erbjuder också en möjlighet att skapa sig en identitet, vilket i sig kan vara en nog så viktig drivkraft även för en vuxen.

Slutord

Jag har i min undersökning sett närmare på vuxnas mål och drivkrafter när det gäller musikundervisning. Litteraturen, bland andra Kempe & West⁴⁰, visar att de modeller som används inom musikundervisning idag inte alltid passar dagens samhälle, varken när det gäller de vuxna eller barnen. Det behövs nya sätt att undervisa och ett annat tankesätt kring musik och musicerande och vem som äger rätten till att musicera. En förändring som jag tror är på väg, och kanske redan är här. Min undersökning visar att den musikverksamhet jag studerat erbjuder eleverna ett alternativ till den verksamhet som finns i kyrkor och studieförbund. Det behöver dock överlag göras mer för att hitta metoder och modeller för undervisning som är mer anpassade till dagens samhälle och de människor som lever här. Här finns utrymme för ytterligare forskning.

---

³⁹ Ziehe (1986)

⁴⁰ Kempe & West (2010)

De personer jag mött och samtalat med ger en bild av att deras drivkrafter för musicerande är flera. Det handlar inte särskilt mycket om drömmen om att stå på en scen. Det handlar mycket mer om att hitta ett musikaliskt självförtroende, men också om att utvecklas, möta andra med samma intresse, att få en stund för sig själv och framför allt att ha roligt och må bra. Ett kravlöst musicerande där alla, oavsett bakgrund, får vara med på sina villkor och utvecklas i sin egen takt.

Referenser

Muntliga källor

Intervju med Hanna, sångpedagog med eget företag inriktat mot sångundervisning för vuxna, enskilt och i grupp, 7 december 2011 . Ljudinspelning förvaras hos författaren.

Intervju med Berit, deltagare i sångundervisning i grupp i Sångskolans verksamhet, 5 december 2011. Ljudinspelning förvaras hos författaren.

Intervju med Gunnel, deltagare i sångundervisning i grupp och enskilt, 14 december 2011. Ljudinspelning förvaras hos författaren.

Otryckta källor

Folkhögskolornas hemsida (februari 2011):

<http://www.folkhogskola.nu/Om-folkhogskolan/>

Folkbildningsförbundets hemsida (februari 2011):

<http://www.studieforbunden.se/Pages/studieforbunden.html>

Musikaliska akademins hemsida (februari 2011):

<http://www.musakad.se/omakademien/historik.38.html>

Studieförbundet vuxenskolans hemsida (februari 2011):

www.sv.se

Enkät svar från 4 elever som deltagit i gruppång hos Sångskolan under hösten 2011. Materialet förvaras hos författaren.

Litteratur

Bergman, Åsa (2009) *Växa upp med musik. Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden. Skrifter från musikvetenskap, Göteborgs Universitet nr 93*. Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper.

Daniel, Ryan (2005) *Challenging the orthodoxy; an alternative strategy for the tertiary teaching of piano*. Diss, James Dook University, Available at

<http://eprints.jcu.edu.au/25/> och Daniel, Ryan (2008). *Group Piano Teaching; An Alternative Strategy for the Tertiary Teaching of Piano*. Saarbrücken, Germany: VDM Verlag.

Finnegan, Ruth (1989) *The hidden musicans. Music-Making in an English Town*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press

Kempe, Anna-Lena & West, Tore (2010) *Design för lärande i musik*. Stockholm: Nordstedts

Larsson, Staffan (1996) *Vardagstänkande och vuxenstudier* pub: Ellström, P-E.

Gustavsson, B. Larsson, S (red) (1996) *Livslångt lärande*. Lund: Studentlitteratur

- Lundén, Ida (1995) *Bland pianotanter och spelfarbröder. Ett specialarbete om vuxenpedagogik och vuxna nybörjare i piano*. Göteborg: Göteborgs Musikhögskola.
- Schleuter, S.L. (1997) *A sound approach to teaching instrumentalists. An application of content and learning sequences*. Second edition. (originalutgåva 1984) New York: Shirmer book.
- Sheid, Manfred (2011) *Egologo – identitet och musik*. I Ericsson, Claes & Lindgren, Monica (red) *Perspektiv på populärmusik och skola*. Lund: Studentlitteratur
- Skolverket (2000) *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Upplaga 1. Västerås: Fritzes
- Skolverket (2011) *Kommentarmaterial till kursplanen i musik*. Stockholm; Fritzes
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. SKOLFS 2010:37 förordningen om läroplan i grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 20122 och Skolverkets föreskrifter SKOLFS 2011:19 om kunskapskrav i grundskolan. Stockholm: Fritzes
- Sundin, Bertil (1978) *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber
- Thomsson, Heléne (2011) *Reflexiva intervjuer*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur
- Uddholm, Mats (1993) *Pedagogen och den musikaliska människan. En bok om musik i vardagsarbetet*. Falköping: Lutfisken AB
- Verneresson, Ann-Krestin (1988) *Rytmik (uppsats) : en musikpedagogisk metod för vuxna*. Göteborg: Göteborg Musikvetenskap
- Ziehe, Thomas (1986) *Inför avmystiseringen av världen. Ungdom och kulturell modernisering*. I Löfgren, Mikael och Molander, Anders (red) *Postmoderna tider?* Stockholm: Nordstedts

Bilaga: Intervjufrågor till Hanna

- Vilken musikalisk bakgrund har du? Vad har du för utbildning och vad har du arbetat med?
- I ditt arbete som sångpedagog, vilken typ av elever möter du?
- Hur arbetar du med dina elever? (Beskriv gärna något om din filosofi bakom arbetet.)
- Vilka mål upplever du att dina elever har med sitt musicerande?
- Vilka mål har du/dina elever och hur gör ni när ni sätter upp de målen? Sätter ni upp mål tillsammans eller var för dig?
- Tycker du att det är viktigt att ha ett mål för sitt musicerande? Sätter du upp mål för ditt eget musicerande? Varför/Varför inte
- Är det viktigt för Dig att känna att Du utvecklas i Ditt eget musicerande? I din roll som pedagog? Varför/varför inte?
- Upplever du att det finns en efterfrågan av musikundervisning för vuxna? Vilken typ av musikundervisning är det som efterfrågas, enligt din mening?

Bilaga: Intervjufrågor till elever i verksamheten

- Hur ser Din musikaliska bakgrund ut?
- Vad var det som fick dig att ta kontakt med Helene?
- Vilket/vilka mål har Du med ditt musicerande?
- Har ditt mål förändrats sedan du började hos Helene?
- Tycker Du att det är viktigt att ha ett mål för sitt musicerande? Varför/varför inte?
- Är det viktigt för Dig att känna att Du utvecklas i Ditt musicerande? Varför/varför inte?
- Hur tror du att ditt musicerande ser ut om ett par år?
- Vilka möjligheter till musikundervisning för vuxna känner Du till? Saknar Du något när det gäller musikundervisning för vuxna?
- Vilken typ av undervisning har du deltagit i grupp eller enskilt? Vad tycker du om den formen av undervisning?
- Tror Du att det finns ett behov av musikundervisning för vuxna? Vilken typ av undervisning tror Du att det finns behov av? Hur ska undervisningen läggas upp för att passa just vuxna?
- Har Du själv, som vuxen, deltagit i musikundervisning, och i så fall i vilket sammanhang?

Bilaga: Frågor mailenkät

- Hur ser Din musikaliska bakgrund ut?
- Vilket/vilka mål har Du med ditt musicerande?
- Tycker Du att det är viktigt att ha ett mål för sitt musicerande? Varför/varför inte?
- Är det viktigt för Dig att känna att Du utvecklas i Ditt musicerande? Varför/varför inte?
- Vilka möjligheter till musikundervisning för vuxna känner Du till? Saknar Du något när det gäller musikundervisning för vuxna?
- Tror Du att det finns ett behov av musikundervisning för vuxna? Vilken typ av undervisning tror Du att det finns behov av?
- Har Du själv, som vuxen, deltagit i musikundervisning, och i så fall i vilket sammanhang?

